

Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 83. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska Tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj,

Novo mesto

Sindikalne organizacije IMAJO VELIKE NALOGE

Kako široke in odgovorne naloge imajo pri nas sindikati, je ponovno dokazala okrajna sindikalna konferenca v Novem mestu 22. maja. Strokovno in splošno izobraževanje delavcev, skrb za življenjske pogoje, borba za višjo storilnost, družbena kontrola, pomoč organom delavskega in družbenega samoupravljanja, borba proti gospodarskemu kriminalu, borba za zakonitost in proti zlorabi zakonitih predpisov, borba za pravilno socialistično nagajevanje itd. — vse to so važne naloge sindikalnih organizacij.

V uvodu je profesor Julij Titi razložil sklepe III. kongresa sindikatov, katerega se je udeležil kot delegat. Obširni in zelo važni sklepi zaslužijo, da bi se z njimi seznanili sleherni član sindikata. Kongres, ki je bil od 5. do 7. maja v Sarajevu, je dal bogato gradivo za študij in obširna napotila vsem sindikalnim podružnicam za bodoče leto. Udeležba sindikalnih delegacij iz tujih držav na kongresu je bila veliko priznanje delu sindikatov pri nas, saj so voditelji posameznih tujih delegacij izjavljali, da so prišli na kongres predvsem zato, da bi se tu kaj naučili.

Po poročilu s kongresa so navzoči obravnavali vrsto perečih zadev. Sekretar okrajnega komiteja ZK Jože Borštnar je govoril zlasti o gospodarskem in drugem kriminalu pri nas. Poudaril je, da je politični kriminal zelo padeč, pač pa je porastel gospodarski kriminal. To pomeni, da se je reakcija pri nas zatekla h gospodarskemu kriminalu, hoteč škodovati našemu gospodarstvu in družbenemu sistemu. Škoda, ki jo nam povzroča gospodarski kriminal je

Koncert okrajnega pevskega zbora

Okrajni pevski zbor prosvetnih delavcev je bil ustanovljen z namenom, da zbere prosvetne delavce okraja Novo mesto v kvalitetni zbor, kjer bi pod strokovnim vodstvom na vajah gojili pevsko kulturo in dobili najosnovnejše pojme o delu s pevskimi zbori. Čeprav zbor dela pod težkimi pogoji, saj ima svoje redne vaje samo enkrat na mesec, na katere prihajajo prosvetni delavci iz celega okraja, ga poznamo, saj je imel v zadnjih letih vrsto uspešnih koncertov v Novem mestu in na podeželju.

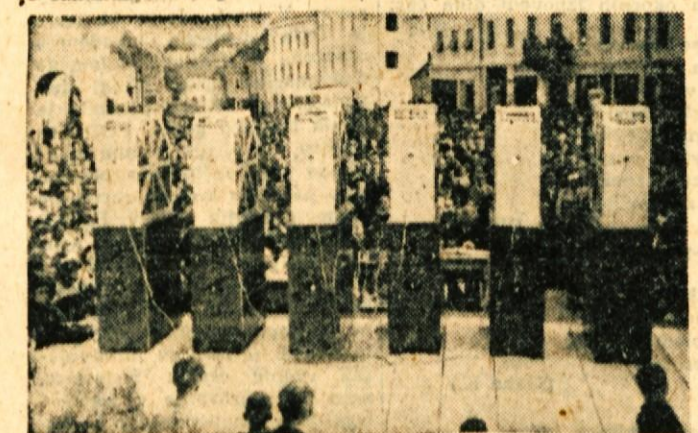
V počastitev 10-letnice osvojitve prireditelji zbor svoj koncert v soboto 4. junija ob 16. uri za mladino in ob 20. uri za odrasle v Domu ljudske prosvete v Novem mestu. Program bo obsegal borbeno, narodno in umetne pesmi s spremljavo orkestra KD Dušan Jereb. V programu sodeluje profesor solopetja Marjanca Kalanov. Dirigent koncerta je prof. Ervina Ropas.

VREME

za čas od 3. do 13. junija. Nekako od 3. do 6. junija deževje, druge dni lepo vreme, le krajevne nevihte.

Petdeset tisoč dinarjev išče srečnega dobitnika

Več tisoč ljudi se je zbralo 25. maja popoldne na novomeškem Glavnem trgu in prisostvovalo žrebanju Državne loterije. To je bilo prvo žrebanje državne loterije v Novem mestu in je zato vladalo zanj še večje zanimanje. Mnogi so s srečo

Zrebanje Državne loterije v Novem mestu

namni v rokah sledili vrtenju bobnov in številkam, ki so se po ustavljanju pokazale. Marsikateremu se je nasmešila sreča, čeprav v bolj skopih dobitkih, saj so Novomeščani prav za to žrebanje pokupili zelo veliko srečk Državne loterije.

Dve kupona srečk pa se

sicer dokajšnja, vendar v primeru z družbenim dohodkom ne pomeni nikake večje nevarnosti. Večja škoda je, ker se nam kvarijo kadri. Pregled kaže, da v gospodarski kriminal zapadajo predvsem ljudje, ki socialno niso ravno na slabem. Tovarš Borštnar je še poudaril, da je gospodarski kriminal tudi vsako izigravanje zakonskih predpisov, pa čeprav je to v korist enega ali drugega podjetja ali občine. Tudi proti takemu družbenemu kriminalu je treba ostro nastopiti, ker ni nič manj škodljiv kot ostali. Poleg strogih kazni za kriminal je treba tudi spremeniti družbeni odnos do obsojenih ljudi.

V razpravi o novih tarifnih pravilnikih se je pokazalo, da marsikomu še sedaj ni razumljivo, zakaj se uvaja nov plačni

sistem, zakaj so potrebne norme in zakaj so razponi med prejemki za različne kvalifikacije. To dokazuje, da so kolektivni in sindikalne organizacije mnogo premalo razpravljali o tem važnem vprašanju, sicer bi jim moralo biti jasno, da je treba obravnavati plačni sistem in življenjski standard samo v povezavi s celotnim gospodarskim razvojem, kot je to nakazal tudi III. kongres. Tako so se člani sindikalne podružnice gozdnih delavcev Poljane pritoževali, da se jim je obljubljalo, da bodo novi tarifni pravilniki veljali od 1. januarja dalje, sedaj pa pravijo, da veljajo le od 1. aprila. S tem da so prizadeti gozdni delavci za čas mrtve sezone. Pojasnjeno jim je bilo, da vse te stvari urejajo zakonski predpisi, le poznati in

poslužiti se jih je treba. Vse take zadeve lahko podjetje ureja tudi v okviru svojega tarifnega pravilnika. Prakso pošiljanja ljudi na brezplačni dopust brez lastne prošnje je treba odpraviti, ker je nezakonita.

Na konferenci so veliko razpravljali o zaposlovanju in vključevanju vajencev. Neki delegat je trdil, da imajo vajenci preveč splošne in premalo strokovne izobrazbe in da mnogim manjka ljubezni do poklica. Ing. Zerjal, direktor SGP Plonir Novo mesto, pa je nasprotno trdil, da se prav vajenci z večjo splošno šolsko izobrazbo lažje uče strokovne snovi, kar sam ugotavlja v praksi. Je za to, da se splošno izobraževanje vajencev še razširi, potrebno pa bi bilo uvesti strojni šolski pouk. Poudaril je tudi, da se morajo delavski sveti boriti enako za dvig strokovnosti in storilnosti, in ne samo za plače. Delegati so bili mnenja, da je treba pri zaposlovanju nove delovne sile upoštevati socialno stanje delavca.

Delegati so se pogovorili tudi o ponovni zaposlitvi delovnih invalidov, ki jih je v okraju 664, kar je za industrijsko slabo razvit okraj zelo veliko. Mnogo več kot dosežaj bi morali organi delavskega samoupravljanja in sindikati posvetiti zaščiti dela. Skratka, konferenca je nakazala zelo široko polje dela sindikalnih organizacij, le lotiti se ga morajo z večjo intenzivnostjo kot doslej.

Lepa delovna zmaga prebivalcev Vel. Gabra

Dolgih 60 let so prebivalci Velikega gabra in okolice posilili za svojo železniško postajo. Vse prošnje v prejšnji državi so bile zastojne. Sele sedaj v novi Jugoslaviji se jim je ta želja izpolnila. 22. maja letos so slovesno izročili svojemu namenu novo železniško postajališče v Stranjah. Ta svečanost je bila hkrati najlepša proslava desete obletnice osvoboditve.

Da so Velikogabranci končno dobili svoje postajališče

in jim ne bo treba hoditi na postajo v uro ali več oddaljeno Radovovo vas, je v veliki meri zasloga prebivalcev samotnega kraja, ki so pri planiranju postaja za postajališče vložili veliko truda, dela in požrtvovalnosti. Cel hribeček je bilo treba premakniti, da so dobili primeren prostor. Marsikdo je zmajeval z glavo, misleč, da to ne bo mogoče napraviti. Z upornim delom in zagrizeno požrtvovalnostjo se jim je posrečilo v šestih mesecih, čeprav je bilo predviden rok tri leta. Vložili so v delo nešteto prostovoljnih ur, za kar jim gre vse priznanje.

Slovesnosti pri izročitvi novega postajališča prometu se je udeležilo veliko ljudi iz bližnje in daljne okolice. Sodeloval je tudi mladinski pevski zbor iz Velikega gabra in godba iz Sentvidla.

Dograditev novega postaja-

Predvojaška vzgoja v Črnomlju

Predvojaški center delavske mladine v Črnomlju se letos lahko uvrsti med najboljše centre predvojaške vzgoje. Doslej doseženi uspehi niso zadovoljivi, vendar pa stanje, ki je sedaj, pričča, da ima center najboljše pogoje. Le resno je treba vzeti naloge, pa bo uspeh zagotovljen.

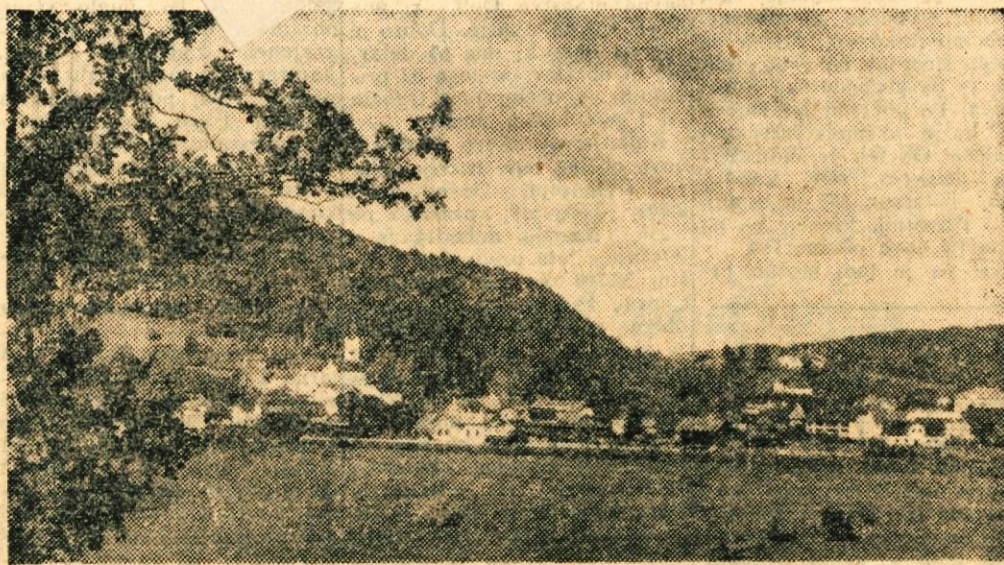
Lepr primer so dijaki VII. in VIII. razreda črnomaljske gimnazije. Sola jim je pomagala predelati program. Vojni odsek jih je materialno podprl, inštruktorja pa je dala črnomaljska garnizija. 26. aprila so imeli dijaki streljanje in so dosegli odlične rezultate.

Naš delavski center predvojaške vzgoje pa ima premalo pomoči. Predsednik odbora za predvojaško vzgojo od šeststank sem ni prišel niti pogledat, kako potekajo vaje, "e so vsi prisotni itd. Podjetja se skriva tudi niso zavedala, da morajo posiljati mladince k pouku. Glede materialne pomoči imajo podjetja prav malo razumevanja, češ da ni sredstev. Izjema je le Železoličarna, ki je obljubila, da bo za svoje obveznike predvojaške vzgoje priskrbelo obleke. Ljudski odbor mestne občine pa je za vse obveznike naročil kape iz svojih sredstev.

Centru veliko pomaga garnizija Črnomelj, enako pa tudi tov. Radovič pri LO MO Črnomelj, tov. Bastač pri OLO in drugi.

Center v celoti dela zadovoljivo, vendar je razlika med vodilni — eden je boljši, drugi slabši. Tu imajo veliko vlogo komandirji vodov in komandir centra. V prvem v escu je pokazal najboljše rezultate vod tovaršna Jeleniča. Mladinci v tem vodju tekmujejo v oddelkih, ne da bi kdo za to agitiral. Upajmo, da jih bodo posnemali tudi mladinci ostalih vodov in dosegli prav tako lepe rezultate.

V. C.

MIRNA na Dolenjskem se razvija in napreduje. (Glej članek na strani 2.)

Veliko slavlje Dolenjskih Toplic

Tretjič so občani Dolenjskih Toplic 24. maja praznovali občinski praznik, tretjič so dokazali, da je enotnost prebivalcev njihove občine danes prav tako, kot je bila v letih NOB.

Z zadovoljstvom lahko ugotovljamo, da postajajo občinski prazniki vedno bolj resnična množična manifestacija občanov in da se povsod nanje skrbno pripravljajo. Ugotovljamo tudi, da je praznovanje občinskih praznikov združeno z obračunom dela vseh organizacij in prikazom uspehov, političnega, kul-

turnoprosvetnega in gospodarskega prizadevanja v občini. To pravilno težnjo vidimo pri vseh občinskih praznikih, toda tako, kot so to letos organizirali v Dolenjskih Toplicah, dosedaj še nismo videli v nobeni občini. Topličani so prekosili vse in sami sebe; čeprav so oba dosedanja praznika praznovali kot se spodobi za kraj s starimi in bogatimi partizanskimi tradicijami, so šli letos še veliko dalje. Hkrati z letošnjim praznikom so praznovali tudi deseto obletnico osvoboditve.

Nekaj lepega je bila razstava o razvoju Dolenjskih Toplic. Ena soba je bila posvečena spominu in borcem iz narodno osvobodilne borbe, druga večja pa razvoju občine v desetih letih svobode. Kmetijstvo, obrt, gostinstvo, komunala, kultura in prosveta, gospodarstvo in ostale gospodarske panoge, vse je bilo nazorno prikazano v slikah in grafikoni. Odkar imajo združni dom si je kino predstavte ogledalo nad 70.000 obiskovalcev ali povprečno vsak film 260 ljudi. Domače čevljarstvo podjetje

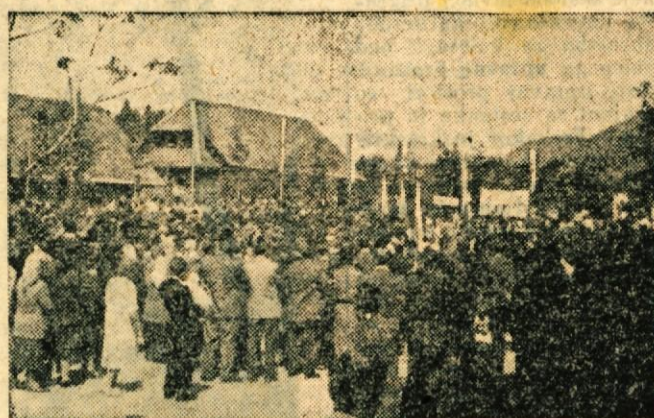
viliškega še izredno pomembni turistični kraj, za kar imajo edinstvene pogoje.

Letošnji praznik so pričeli Topličani s Finžgarjevo igro Razvalina življenja, ki jo je uprizorilo 21. maja KUD iz Sušice. Vrtili so tudi več filmov, med njimi domači film Vesna. Glavna prireditelj je bila 24. maja popoldne. Na častni tribunski so se poleg članov občinskega in ljudskega odbora in ZH zbrali še gostje; sekretar okrajnega komiteja ZK Jože Borštnar, zastopnik JLA poslanec Vukelič, ljudski poslanec zvezne skupščine Avgust Jazbinšek, predsednik in podpredsednik OLO Novo mesto Viktor Zupančič in Maks Vale, tajnik OLO Zvone Perc in drugi. Ob 9.15 je pred tribuno prijelah konjenik in sporočil, da je pripravljen povorka. Takoj nato se je ta razvila za vojaško godbo iz Novega mesta. V povorki so šli mimo tribune konjeniki, gasilci, obvezniki predvojaške vzgoje, člani Partizana v krojih, člani strelske in lovske družbe s puškami. Društvo prijateljev mladine in ostalih organizacij. Sledil je prikaz vseh gospodarskih dejavnosti v občini. Pokvečenemu lesenemu plugu v volovsko vprego, ki je povzročal splošen smeh, je sledilo moderno kmetijsko orodje in stroji. Prikazali so zatiranje koleradskega hrošča s kemičnimi sredstvi in preparati. Kako si Topličani žele železnico so pokazali na vozu s tesanjem pragoz. Goddarji so prikazali delo pri pogozdovanju in negi ter čuvanju gozda. Težko naloženi vozovi s celimi smrekami pa so pokazali, da je les veliko bogastvo topliške občine. Svojo dejavnost so prikazali še čevljarji, zdravilišče, gostinci in drugi.

Mimohodu revije dela in napredka je sledilo veliko zborovanje. Predsednik občine Franc Markovič je pozdravil vse navzoče in čestital občanom ob prazniku. O pomenu praznika je govoril Tone Strniša. Za njim je govoril narodni heroj Jože Borštnar, ki je zlasti poudaril napore in doprinos topliške občine v času NOB, naše uspehe v povojni graditvi in rojstni dan maršala Tita, s čigar imenom so povezani naši uspehi. K prazniku je občanom čestital tudi predsednik OLO Viktor Zupančič in jih pozval, naj bodo tudi v bodoče tako enotni kot so bili doslej in kot so to še prav posebno pokazali ob letošnjem praznovanju občinskega praznika. Nato sta pozdravila še Avgust Jazbinšek in generalmajor Vukelič.

Govorom je sledil skoraj dveurni kulturni spored na prostem pri katerem so sodelovali: pevski zbor domače nižje gimnazije, člani Partizana, pionirji osnovnih šol Sušice in Soteske, dva cilibana iz Sušice, ki sta še posebej navdušila številne gledalce, dalje so nastopili z narodnimi koli tečajnice iz Sušice, na koncu pa je dovršeno zapel več pesniški pevski zbor KD Dušan Jereb iz Novega mesta. Svojo prvo pesem je pevski zbor posvetil pokojnemu prvemu predsedniku topliške občine po osvoboditvi Francu Šobarju. Pri sporedu je sodelovala tudi vojaška godba iz Novega mesta.

Praznovanje se je nadaljevalo tudi popoldne s športnimi tekmovanji in ljudskimi rajanjem, zvečer pa so igrali Cankarjevo dramo Jakob Ruda.

Množica posluša govor sekretarja okrajnega komiteja ZK Jože Borštnarja

Čateške novice

Kulturno prosvetno delo na Čatežu je precej razgibano. Pred kratkim smo imeli dve poučni predavanji. Predaval je tov. Metod, upravnik posetiva Mala Loka o gnojenju z umetnimi gnojili, o oskrbovanju in škropljenju sadnega drevja ter o raznih drugih gospodarskih panogah. Domačin, ing. agronomije, Tone Zorc pa nam je veliko povedal o naprednem gospodarstvu v Ameriki.

Naši kmetje si žele še več takih predavanj o kmetijstvu, ki naj bi bila ob primernem letnem času.

Zdravstveni službi v Trebnjem smo zelo hvaležni, saj nas vsako prvo nedeljo v mesecu obišče medicinska sestra tov. Repovževa in daje vsaki materi za dojenčka potrebna navodila o negi in prehrani. Prav sedaj je zdravstvena zaščita dojenčkov zelo potrebna, ker so bili naši najmlajši preteklo zimo precej bolehi zaradi oslovskega kašlja in pomanjkanja vitaminov.

Kmetijska zadruga Sentlovrenec je na Čatežu kupila cerkveno hišo, v kateri bo uredila potrebne trgovske lokale in skladišča, kar bo zelo olajšalo delo zadruga.

Zlatorog

Ogenj, ki bi bil lahko zelo usoden

V ponedeljek, 23. maja, je nenadoma zgorel svinjak posestnika Janeza Zorana v Šmar-jških Toplicah. Zenske so zakurile pod svinjskim kotlom, ki stoji pod pristreškom, dimnik pa ima speljan kar na podstrešje. Okrog kotla je bilo vse polno trsakov in druge lahko vnetljive šare. Iskra izpod kotla je preskočila na trske in jih vžgala, pa je bil v hipu svinjak v ognju, škode pa dobrih 50 tisočakov. S tem pa je nastala tudi resna nevarnost za okoli stoječa poslopja. Ogenj so kmetje hitro ugasili, tako da poklicanim gasilcem ni bilo treba stopiti v akcijo. Domači so bili od gasilcev opozorjeni na nevarnost, ki jo lahko povzroči takó nepravilno speljan dimnik, pa so se obregnili, da je to njihova stvar in bodo sami nosili škodo.

Okrajni PEVSKI FESTIVAL
v Novem mestu 6. julija

Občina MIRNA lepo napreduje

Lep kraj je Mirna. Leži sredi rodovitnega polja ob potoku istega imena. Ima ugodne prometne zveze z vlakom in cestami. Je sedež občine, kot bo tudi v bodoče po združitvi v občino Rakovnik. Mirna po obsegu sicer ne bo velika občina, je pa gospodarsko dokaj močna. Po površini bo merila 8.372 ha in bo imela 5.000 prebivalcev. Od teh je 5.000 kmetov, 3.363 obrtnikov, 453 in ostalih 722. Privaatnih kmetov bo na območju nove občine 794, v občini pa je tudi močno dr-

Razvoj industrije in kmetijstva — Melioracija — 6. junija, na občinski praznik, bodo odkrili spominsko ploščo 72 padlim borcem

žavno posestvo Dob, ki ima okoli 300 ha zemlje. Dobro je razvita obrt, ki ima 65 delavnic in obratov, od tega 62 privatnih. V občini je 6 trgovin in 5 gostilniških obratov. Kmetijstvo se na območju nove občine lepo razvija, zlasti živinoreja. Govod rede 2.606, konj 319, prašičev pa 2.256. Narodni dohodek je v letošnjem letu predviden v višini 32.700 din na prebivalca. Čeprav zemlja na območju občine geološko še ni do kraja preiskana, kaže, da so tu ležišča premoga, glin in drugih rudnin, kar bo koristno služilo za razvoj industrije. Ker je okoli 4.200 ha površin pokritih z gozdom, je dana dobra osnova za gozdarstvo. Napredno kmetijstvo širita obe kmetijski združitvi, zlasti kmetijska zadruga Sentrupert, ki združuje vedno več naprednih kmetovalcev in živinorejcev v svojih odsekih. V tem pogledu ji kmetijska zadruga na Mirni ni dorasla, čeprav ima enake pogoje za poslovanje. Vidnejše uspehe je pokazala v zadnjem času le pri živinoreji in sadjarstvu. Revizija, ki je v teku, bo pokazala, kje je bila zavora za uspešnejše delo KZ Mirna. Pri nadaljnjem razvijanju naprednega kmetijstva bošta tudi v bodoče imeli kmetijski združitvi s svojimi odseki veliko in odgovorno vlogo.

PODJETJA RASTEJO

Največje podjetje na Mirni je mizarstvo podjetje Topol, ki zaposluje že okoli 50 ljudi. Razvilo se je iz prejšnjega kolarskega podjetja. Brez posebnega investicijskega kredita se podjetje nenehoma večja. Sedanjí prostori so jim pretesni, zlasti ker imajo letos v načrtu povečanje prometa za 100 odstotkov, do konca prihodnjega leta pa še za nadaljnjih 80 do 90 odstotkov pri istem številu zaposlenih. Tudi delež za plače na lanskem dobičku so doleteli za investicije. Zraven tega pa bodo vsa težaška dela opravili s brezplačnim prostovoljnim delom po delovnem času. V načrtu imajo namreč novo strojnico, ki jo so že pričeli graditi. Se letošnje morajo v njej steči stroji. Pozneje bodo delavnici prigradili še umivalnico, garderobo in shrambo za kolesa, nad strojnico pa upravne prostore. Sedanjí upravni prostori so namenjeni za sestanke in prireditve. Vsekakor je kolektiv Topola čvrst kolektiv, ki se zaveda, da mu je podjetje izročeno v upravljanje in da je od tega upravljanja odvisen kruh posameznika v podjetju in redno odvajanje družbenih obveznosti. Pripravljenost kolektiva, da skuša s lastnimi silami povečati podjetje in dati družbi še več proizvodov in dohodkov, kaže na pravi način razumevanje vloge delavskega samoupravljanja.

V podjetju imajo dobro sindikalno organizacijo. Imajo tudi svoj godbeni kvartet, kateremu so kupili potrebne godbene instrumente. Denar za to so pridobili z novoletno prireditvijo. Z dobičkom tombole, ki so jo imeli letos, bodo organizirali poučen izlet vseh članov v druga sorodna podjetja po Sloveniji. Lepa bodočnost se obeta podjetju v predvideni povezavi z novim pod-

jetjem, ki bo imelo svoje obratne prostore v na pol dograjenem zadrugnem domu, katerega že preurejajo v ta namen. Naj povemo še, da podjetje Topol nima s prodajo proizvodov nobenih težav. Ležave pa ima z lesom, ki ga potrebuje letno od 400 do 500 kubikov.

NAROCIL NE MOREJO IZPOLNITI

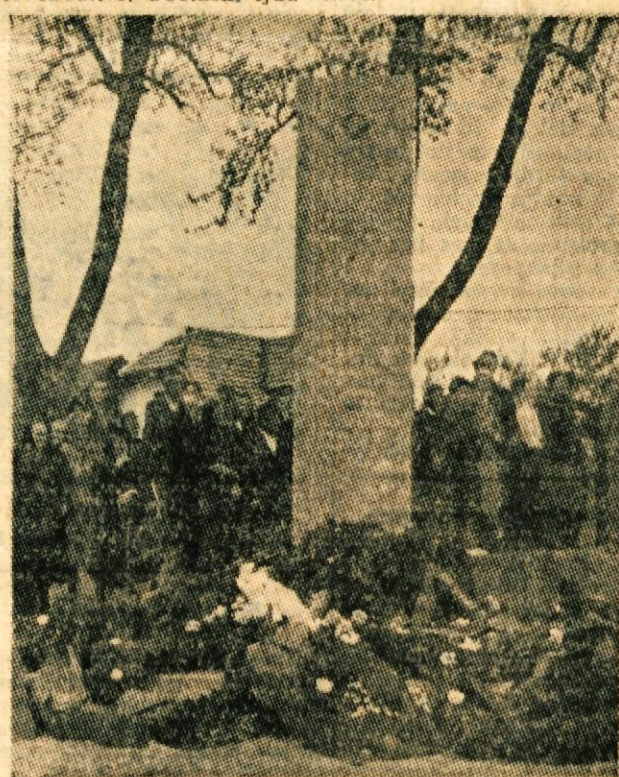
Upravnik destilacije Dana na Mirni Alojz Krlin ves nesrečen hodi okoli obrata in tarna, ker ne more ustreči številnim naročilom za izdelke destilacije. Potrošniki poznajo kvaliteto teh izdelkov in jih hočejo imeti. K premajhnim zmogljivostim obrata se je sedaj pridružil še pomanjkanje sladkorja. Lani so pričeli z gradnjo za razširitev podjetja. Gradnja stavbe je sedaj končana, manjkajo pa še nove strojne naprave, ki so naročene in plačane. Računali so, da bodo obratovali že v začetku junija, ki je bila pogodba, toda podjetje odlaga izvršitev naročila.

Na odkup sadja in gozdnih sadežev, zlasti malin, se podjetje že pridno pripravlja. V novih svetlih prostorih in z novimi strojnimi napravami bodo lahko proizvajali že znatno več in si laže ohranili sloves dobre kvalitete izdelkov. Njihova glavna panoga je destilacija alkoholnih pijač, izdelovali pa bodo tudi razne sokove. Z nasadom malin in ribezna, ki so ga uredili lani jesen, bodo sami pridelovali del surovini, ki jih potrebujejo za predelavo. Čeprav je to razmeroma majhno podjetje, prinaša lepe dohodke.

Poleg navedenih podjetij se na Mirni lepo razvija še Remont, ki opravlja gradbeno in obnovitvena dela po vsej dolini.

OBČINSKI PRAZNIK SESTEKA JUNIJA

Občina Mirna ima svoj praznik 6. junija. Letošnje praznovanje bodo združili s praznovanjem desete obletnice osvoboditve. Občinski ljud-

5. maja so odkrili v Dragatušu spomenik padlim borcem

VERA REMIC

Slovenska umetnost med NOV s posebnim pogledom na književnost

(Nadaljevanje)

Dolga je bila pot od pesmi o tabornem ognju preko na hitro pripravljenih mitingov do Zupanovih skečev, Borovih »Razgancev« in »Težke ure«, da dajša pa do Molière in Schillerja. Ne samo, da ni bilo tekstov, tudi govorci odrov ni bilo. Kaj šele ostali odskri rekviziti! Uprizoritve so pripravljali v vseh možgih in nemogočih pogojih. Tudi uprizarjali so včasih na kaj čudnih prostorih — pod smrekami, na snegu, po skednjih, v kmečkih hišah. »Tudi to se je zgodilo, da se je med mitingom oder vdrl... na krave in konje, ki so mirno stali v spodnjem delu male »stale«; take dogodke je seveda spremljal vesel smeh gledalcev...« (Irma Flis, članica igral. družine IX. korusa.)

Tudi s kulisami si partizanski umetnik ni delal skrbi. Včasih je dala narava sama najboljši okvir igr. drugič je za zastavilo nekaj različno barvanih zaveznihskih padal za primerno dekoracijo. Iz njih so partizanski krojači in šivlje (med njimi pravi gledališki krojač in garderober Jože Novak) skrojili tudi primerne kostume. No, pri domačih delih in par-

tizanskih igrar je še šlo — ne oder ne kostumi niso bili preveč zahtevni in je tudi partizansko gledališče zmoglo te rekvizite. Toda ne primer Molière! Treba je bilo z obleko in prostorom označiti dobo in njen stil. Inscenarji pa je s partizansko iznajdljivostjo tudi to zmogel. Nekaj modrih zaveznihskih padal, nekaj barve in lesa, pa je že bil tu Molière in njegov čas, tako da je tudi »Slovenski poročevalec« izrazil svoje priznanje: »...da je ustvaril tako rekoč iz nič igro okvir, ki je bil v slogu dobre, enoten in učinkovit.«

Tudi kostumi, zamisel in delo Jožeta Novaka, so bili tako sadeti, da jih razkazujejo še danes na razstavah z lasuljami vred, ki jih je iz predvaja naredila frizerka v Črnomlju po nasvetu Lojzeta Potokarja.

Iz takih razmer je zrasel nov igrarec in tudi nov repertoar. Partizansko gledališče je bilo v velikih repertoarnih stiskah. Bilo je tudi brez gledališkega arhiva, brez iger, dram in komedij, torej brez odskih tekstov. Res je tu pa tam odkrili ostanke gledaliških arhivov, toda vsebina je bila tako nemogoča, da si z njo ni moglo pomagati, kajti to so bili razni

ski odbor je pravkar dokončal novo mesarjio, ki bo pričela obratovati pred občinskim praznikom. Pred kratkim so tudi dokončno uredili trgovski lokal v priliki občinske stavbe, kamor se je že vselila državna trgovina.

Lani so pričeli tudi z melioracijami pri Volčjih njivah in dosegli lepe uspehe, predvsem zato, ker so prebivalci sami opravili brezplačno okoli 80 odstotkov vseh del. Takoj ko se vodostaj potokov in pritokov zniža, bodo z melioracijami nadaljevali. Dela bodo razširili še na sam potok Mirno in Zabrdašco. Skoz Mirno je regulacija potoka že res nujno potrebna.

Na letošnji občinski praznik bodo odkrili spominsko ploščo na Rojah na skupnem grobišču, kjer počiva 72 borcev. Prav tako bodo ta dan odkrili na šoli spominsko ploščo pokojnemu šolskemu upravitelju Francu Lunačku, ki so ga ubili domobranci. Zvečer bodo na čast prazniku kurili kresove. Na praznik dopolne pa bo povorka gasilcev, obveznikov predvojaške vzgoje in oddelkov PLZ. Popoldne bo na Mirni pionski telovadni mnogoboj.

ŠE O BELOKRANJSKEM VINOGRADNIŠTVU

(Drugi del članka ing. L. H. iz št. 18)

V vinogradniški proizvodnji predstavljajo proizvodnja grozdja pravzaprav prvo fazo, druga faza pa je kletarjenje. Če je za samo oskrbovanje vinske trte bilo rečeno, da se delajo razne napake, kaj šele moramo reči potem o samem kletarjenju, ki v zadnjem stoletju gotovo ni prav nič napredovalo. Naše mae, večina nadzemne zidanice sploh niso primerne za nego vina. Zato je nujno, da dobi Bela krajina vsaj eno večjo moderno vinsko klet. Z gradnjo kleti v Metliki se je že pričelo, vendar se pojavljajo težave okrog investicijskih kreditov. Vse premalo se zavedamo, da bo prav ta klet pobudnik hitrejših in boljše obnove.

Da so pogoji za vinsko proizvodnjo v Beli krajini tako glede vedno, kakor tudi glede klime povoljni, ni potrebno posebej dokazovati. Posebno so pogoji za proizvodnjo črnih sort in namiznega grozdja. Pridelki dosega niso imeli nekega visokega procenta sladkorja, večkrat celo preveč kisline, to pa je mogoče s poznejšo trgatvijo pravo regulirati. Sicer pa ne smemo v vinu iskati samo visokih procentov alkohola ter je tudi zgrešeno določanje cen vinu samo po procentu alkohola. Več poudarka je treba dati harmoniji samega vina. Po izvršeni razonizaciji vinogradniških površin, bodo točne določene površine, ki pridejo v poštev za vinograde. Ob te priliki bodo poznim sortam določeni najbolj položaji, ostale vinogradniške lege pa bodo določene za bolj rane in namizne sorte. Kot kaže, bodo površine vinogradov ne bodo presegle 1200 ha, kot jih danes statistika izkazuje. Statistika izkazuje v Beli krajini 20% samorodnic. Če vzamemo sosednji novomeški okraj, ki ima že preko 50% samorodnic, torej stanje v tem oziru v Beli krajini še ni tako obupno.

Strokovna komisija za vinogradništvo je v času Kmetijskega tedna poleg ostalega ugotovila, da se je po osvoboditvi v Beli krajini zelo malo obnovljalo zaradi pomanjkanja trsnega materiala in splošnih gospodarskih prilik, ki so vladale. Ugotovila je, da je potrebno v prihodnjih 10 letih obnoviti 40% vinogradov, dočim se ostalih 60% vinogradov s smotnimi ukrepi da izboljšati, ker so v takem stanju, da jih sedaj še ne kaže obnovljati, prišli pa bodo vsekakor postopoma na vrsto. Novostanovljena trsnica v Metliki bo imela dovolj trsnega materiala, saj ima zasajenih poleg starih matičnjakov okrog 3 ha novih. Za predvidenih

300 ha obnovljenih vinogradov v prihodnjih 10 letih bo torej trt dovolj. Za letošnje je predvidena gradnja moderne silnice s kapaciteto 500.000 ceplenk. Trenutno je največja težava pri trsničarski proizvodnji v Beli krajini oskrba s selekcioniranimi pečili onih sort, ki so po trsnem sortimentu predvideni za ta vinorodni okolišč. Ker nimamo skoraj niti enega večjega sortno čistega vinograda, ki bi ga uporabili za selekcijo. Zato je nujno, da se najprej zasadijo

Ne pozabite: vsak naročnik Dolenjskega lista je ZAVAROVALNI

matični vinogradi. Novomeški okraj ima takih vinogradov zasajenih že 10 ha. OLO Črnomelj je s polnim razumevanjem tega problema omogočil nabavo klonskega materiala iz Avstrije. Trsni sortiment za LRS določa za belokranjski vinorodni okolišč naslednje glavne sorte: modro frankinjo, žametasto črmino in modro portugalsko od rdečih sort, od belih sort pa kraljevino, laški rizling ter zeleni silvanec. Rdeče sorte naj bi zavzemale dve, bele pa eno tretjino. Poleg tega je predviden modri burgundec kot poskusna sorta ter 5% namiznih sort.

Ing. L. H.

»Snoč pa dav je slanica pala...«

Da, prav zares je padla v noč med 22. in 23. majem in deloma tudi naslednjo noč kar precej močna slana v kočevskem okraju. Skode je precej, predvsem na sadnih drevesih, ki so letos izredno lepo cvetela in obetala lep pridelek, kakor tudi na spomladanskih posevkih in nekaterih povrtninah. Pravi obseg škode po slani se bo videl v pravi luči šele kasneje.

(O)

LJUDSKA TVORNOST

Ko govorimo o umetniškem ustvarjanju med narodnoosvobodilno borbo, ne moremo mimo ljudske tvornosti, ki je včasih tako pristna in živa, da ostrmin nad njo. Ustvarjali so jo preprosti ljudje — partizani, borci, intermaranci po taborniških, ki so morda v teh časih prvič prišli za pero, ne da bi poznali stilistiko, literarno teorijo, estetiko in podobne stvari.

Mile Klopčič je že med vojno

»Za okupatorjem povsod ostuden sled, nepokopana trupla na moriščih; otroci, starci gnijejo v taboriščih, kjer osrečuje jih fašistov novi red. Kjer bile so vasi, tam ruševine so same. Le dimniki stoje v zrak, kot spomeniki in kulture znak, dvatisočletne rimske zgodovine.«

(Vinko)

Iz njih veje nova miselnost, borbenost in ponos:

Ideji smo dosledniki! Partizani smo ponosni. Pri dobrih smo koledniki, pri zlih smo neizprosní.

(Stane K.)

Mogočno popevko nam strojnica poj, popelji nas v zmago, popelji nas v boj. Le naj se prelija fašistovska kri, svobode, svobode težni smo mi.

(Avguštin Lah)

Do nedavna bil si majhen, o slovenski narod ti, a sedaj postal si velik, ko ti zgodovino piše kri.

(Se nadaljuje)

uredil zbirko »Pesmi naših borcev«, ki pa je zajela le neznatno število teh priskrbljenih ljudskih »orob.«

Če bi merili te stvaritve z oblikovnimi merili, bi jim storili krivico. Res je, da ritem v pesmi dostikrat šepa, da je izraz čisto neroden, skratka, da so oblikovno in tehnično nedovršene, umetniško nedozorele. Toda v njih je vsa globina čustev in občutij, v njih je vse doživeto, pristno in toplo. Iz teh okornih izpovedi diha čas:

imenovani mehanični način — hrošče, jajčka in ličinke obere — mo in uničimo. To pa velja le tam, kjer so okužbe slabe. Letos odpadejo obvezni množični pregledi na področju tistih občinskih odborov, kjer so okužbe razširjene že povsod. Enkratni množični pregledi naj bodo le na področju tistih občin, kjer je le malo okužb. Seveda pa so to čl. 12 in 27 Temeljnega zakona o varstvu rastlin dolžni vsi lastniki krompiriš vsaj enkrat na teden pregledati krompir in poskrbeti, da se škodljivci zatirajo.

Najcenejše in najučinkovitejše je zatiranje s kemičnimi sredstvi. To zatiranje je letos obvezno povsod, kjer so okužbe močne in škodljivca ni mogoče zatreti s pobiranjem. Kemično uničujo klorodarja s prašenjem ali škropljenjem. Za oboroje je dovolj učinkovitih kemičnih sredstev. Okužene parcele je treba vsaj trikrat zaprati ali poskropiti, zlasti takrat, ko se hrošči pojavijo. Če bomo trikrat o pravem času škropili ali prašili, smo lahko brez skrbi, da hrošč našemu krompirju ne bo prizadel posebne škode.

Od teh kemičnih sredstev so v prodaji za škropljenje naslednja: svinečni arsenat, tekoči pantan ali diditini, tekoči lindan (lindan olje OM 15) in gesarol. Priprava škropiva je povsem preprosta: na 100 litrov vode uporabimo 3% kg svinečnega arsenata ali 1 kg tekočega pantana (ali diditina), 0,15 litra tekočega lindana ali 0,2 kg ali litra gesarola. Škropljenje ima to prednost, da lahko obenem škropimo krompir proti krompirjevi plesni: škropilno primešamo le še 1 — 1,50% raztopino modre galice ali bakrenega apna.

Za prašenje je več kemikalij in tudi njih uporaba je povsem enostavna. V prodaji so sledeča: lindan prah, bentoks, pepein, pantan, bakreni lindan. Ta sredstva imamo v razni jakosti — n. pr. bentoks ima v 1 kg 5 ali 10 ali 20% strupene primesi. Seveda bentoks z 20% strupa veliko hitreje in močnejše učinkuje kot bentoks s 5%. Svinečni arsenat, pantan, pepein lahko dobimo v zaviskih po 1 kg ali manj. Za enkratno zapravlitev 1 hektara potrebujemo 15 do 25 kg zapravlila. Zapravlilo za živino ni prav nič nevarno, pač pa škodi čebelarom, o čemer bomo objavili še posebno navodilo. Svinečni arsenat vsebuje hud strup — arsen, zato ne smemo pasti tam, kjer je bilo z njim poskropljeno, ne nabirati krme za prašiče, dokler dež ne izpere arsena.

OLO Novo mesto ve, kako važno je zatiranje klorodarskega hrošča, zato je v ta namen določil iz sklada za pospeševanje kmetijstva 800.000 din. Od te vsote bo okraj prispeval pri nabavi vseh kemičnih sredstev polovico nabavne cene in bodo tako kemična sredstva zelo poceni. Pri cenah zapravlila, ki je sedaj veljavna, bo stalo enkratno prašenje 1 hektara površine samo 300 do 400 din, pri uporabi 15 do 25 kg zapravlila. Isti izdelek bo za škropljenje. Zaradi tako nizkih cen kemičnih sredstev ne sme biti nikogar, ki bi se izgovarjal, da so predraga. Dolžnost kmetijskih združenj je, da takoj naročijo potrebne količine teh sredstev in zapravlila. Občinske komisije pa naj v vseh primerih, kjer so okužbe močne in lastnik noče prašati ali škropiti, storijo to na stroške lastnika, obenem ga pa prijavijo zaradi kršitve zakona.

Z uporabo kemičnih sredstev o pravem času in v zadostni količini so kmetovalci lahko brez skrbi, da jim klorodarski hrošč ne bo povzročil večje škode.

V Sodražici je bilo lepo

Letos so Sodražani še posebno lepo proslavili svoj občinski praznik. Vse delo na polju in drugje je počivalo. Proslava se je prav za prav začela že v nedeljo 22. maja z upeljo telovadno prireditvijo v domu »Partizanov«. V torek zvečer 24. maja je bila slovesna akademija združena s proslavo rojstnega dne maršala Tita. Drugi dan zjutraj, na občinski praznik, je igrala budnico godba PGD Sodražica, ob 9. uri je bila slovesna seja občinskega odbora, nato pa žalna komemoracija na grobovih padlih borcev. Po komemoraciji je bil na trgu koncert gasilske godbe. Ob 11. uri je bila pogostitev otrok padlih borcev in trtev fašističnega terorja. Popoldan je bil skoki trg mimohod mladincev predvojaške vzgoje centra Sodražica, nato pa zborovanje v središču trga, kjer sta govorila o pomenu praznika zbranim ljudem najprej predsednik občine tovarš Samsa, nato pa ljudski poslanec Matija Maležič. Po govorih je sledil poster spored s pevskimi in telovadnimi točkami, pri katerih so sodelovali učenci in dijaki nižje gimnazije, TVD Partizan, tamburaški zbor ter gasilska godba. Nato se je razvilo sproščeno veselje in ljudsko rajanje.

